

GŁÓWNE NURTY POLITYCZNE NA ZIEMIACH POLSKICH NA PRZEŁOMIE XIX I XX WIEKU

Ruch robotniczy	Ruch narodowy	Ruch ludowy
<p>▪ Wielki Proletariat 1882 – 1886 – Ludwik Waryński <u>Program</u> – miał charakter bardzo radykalny i wzorował się na Manifeście Komunistycznym Karola Marksa. Nie podejmował kwestii niepodległości Polski. Był przeciwny walce narodowowyzwoleńczej wysuwając postulaty walki klasowej; głównym celem działalności partii była rewolucja społeczna</p> <p>▪ II Proletariat 1888 - Marcin Kasprzak. <u>Program</u> : był podobny do programu Wielkiego Proletariatu. Nie podejmował kwestii niepodległości Polski choć poruszał kwestię autonomii. Głównym celem działalności było doprowadzenie do przewrotu rewolucyjnego, wskutek którego robotnicy przejęliby władzę.</p> <p>▪ Związek Robotników Polskich (ZRP) 1889 Julian Marchlewski i Adolf Warski <u>Program</u> – nie poruszał kwestii niepodległości, głosił hasła walki o ustawodawstwo socjalne i większego uświadomienia robotników. Chciano stworzyć masowy ruch robotniczy.</p> <p>▪ Polska Partia Socjalistyczna (PPS) Józef Piłsudski, Jan Stróżecki, Stanisław Wojciechowski, Bolesław Limanowski. <u>Program</u> – głównym celem było odzyskanie niepodległości przez Polskę. Przyszła Polska republiką demokratyczną, w której wszyscy obywatele byłiby równi wobec prawa, prawa polityczne niezależne od cenzusu majątkowego czy pochodzenia społecznego. PPS walczyła o prawa socjalne dla robotników. Z PPS była</p>	<p>▪ Liga Polska 1887 – Zygmunt Miłkowski <u>Program</u> – głównym celem odzyskanie niepodległości na drodze zbrojnej; przyszła Polska miała obejmować ziemie trzech zaborów, być republiką demokratyczną o charakterze liberalnym. Hasła liberalizmu gospodarczego, zgody narodowej i solidaryzmu społecznego (solidaryzm społeczny – wszystkie warstwy społeczeństwa powinny odsunąć na bok konflikty społeczne i zjednoczyć się we wspólnym działaniu).</p> <p>▪ Liga Narodowa 1893 – Zygmunt Balicki, Jan Ludwik Popławski i Roman Dmowski <u>Program</u> – głównym celem kształtowanie świadomości narodowej ; świadomego narodu polskiego. Liga Narodowa odsuwała na dalszy plan idee walki o niepodległość na rzecz walki o jedność i rozwój narodu polskiego zagrożonego przez wzmożoną rusyfikację i germanizację. Liga podejmowała walkę o czystość narodową Polaków przeciwko Niemcom, Żydom i Ukraińcom.</p> <p>▪ Stronnictwo Narodowo – Demokratyczne (ND lub Endecja) 1897 – Jan Ludwik Popławski, Zygmunt Balicki. Głównym ideologiem był Roman Dmowski. <u>Program</u> – umacnianie ruchu narodowego; odzyskanie niepodległości na drodze legalnej. kształtowanie świadomości narodowej i rozwój narodu pod względem kulturalnym i politycznym. Głosiła idee walki z radykalnymi ruchami społecznymi i polit., była przeciwna radykalnym</p>	<p>Prekursorami ruchu ludowego byli: ksiądz Stanisław Stojalowski, Bolesław i Maria Wystouchowie, Jan Stapiński. Wydawali oni pisma propagujące idee rozwoju społecznego i kulturalnego wsi. Pisma te kładły duży nacisk na rozwój oświaty ludowej i walkę chłopów o prawa polityczne.</p> <p>▪ Stronnictwo Ludowe 1895 – Karol Lewakowski, Jakub Bojko i Jan Stapiński. <u>Program</u> – walka o szerokie prawa polityczne i obywatelskie, przede wszystkim o powszechne prawo wyborcze i wprowadzenie wyborów bezpośrednich (ruch ludowy rozwijał się w Galicji gdzie istniała autonomia, jednak wybory do Sejmu Krajowego były przeprowadzane w systemie kurialnym – społeczeństwo było podzielone na kurie, które miały do dyspozycji inną liczbę mandatów. Wybory były przeprowadzane w oparciu o cenzus majątkowy i wykształcenia) Hasła reformy administracji terenowej. Stronnictwo Ludowe zmieniło nazwę na Polskie Stronnictwo Ludowe</p> <p>▪ Polskie Stronnictwo Ludowe (PSL) 1903 Jakub Bojko i Wincenty Witos <u>Program</u> – podobny do SL; PSL podjęła kwestię odzyskania niepodległości Polski W 1913 roku PSL podzieliło się na: Polskie Stronnictwo Ludowe „Piast” (PSL – Piast) i Polskie Stronnictwo Ludowe – Lewica (PSL – Lewica)</p>

<p>związana Polska Partia Socjalno-Demokratyczna Galicji i Śląska Cieszyńskiego (PPSD). Ignacy Daszyński i Herman Lieberman. Działała w Galicji (zabór austriacki) legalnie. Ze względu na możliwość legalnej walki parlamentarnej PPS głosiła hasła walki o powszechne prawo wyborcze.</p> <p>▪ Socjaldemokracja Królestwa Polskiego i Litwy (SDKPiL) – Julian Marchlewski, Feliks Dzierżyński, Róża Luksemburg i Adolf Warski.</p> <p><u>Program</u> – podstawą programu był Manifest Komunistyczny Karola Marksa. Nie podejmowano kwestii odzyskania niepodległości przez Polskę gdyż walkę taką uważano za sprzeczną z głównym celem partii – rewolucją społeczną. Rewolucję tą mieli podjąć robotnicy z różnych krajów i przejąć władzę (zgodnie z hasłem „Robotnicy wszystkich krajów łączcie się”). Oprócz tego w programie poruszano kwestię walki o ustawodawstwo socjalne.</p>	<p>reformom społecznym. Skrajną postawą pośród jej członków był antysemityzm – nienawiść do Żydów. Była zwolennikiem panslawizmu (Panslawizm – narody słowiańskie powinny sobie pomagać i zwalczać swego największego wroga – Germanów).</p>	
--	--	--